

Складні вИпадки наголосження слів

чорнозем

везла

мозолИстий

феномен

спИна

доГмат

адже

ідеТЕ

вітчим

щавЕль

доНька

була

вірші

Олень

граблІ

подушка

добУток

щИпці

дрова

доЛішній

зоЗла

чорноСлив

валовИй

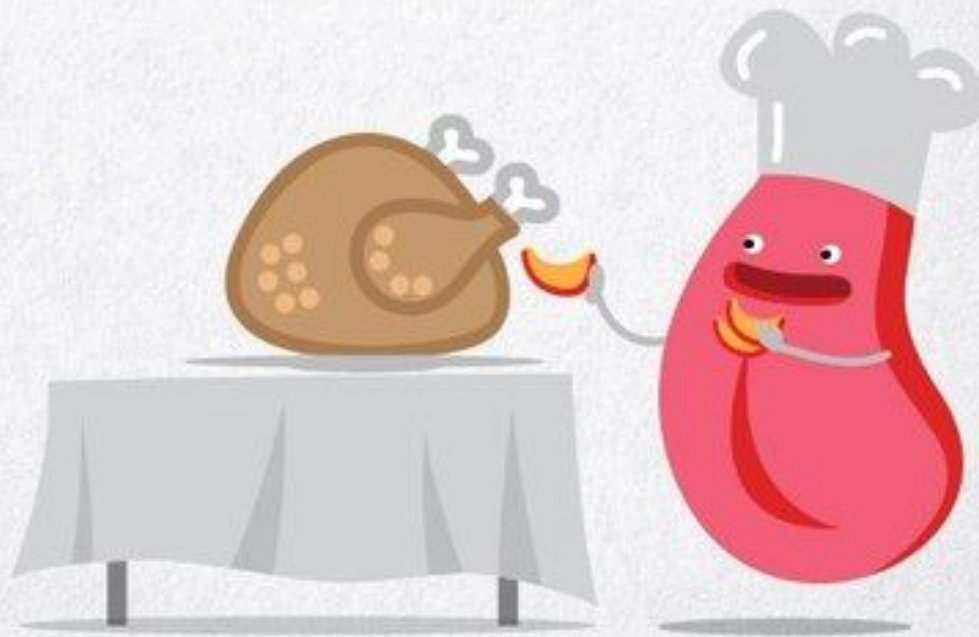
будемо

сільськогосподАрський

ВАНТАЖІВКА



НА́ЧИНКА



fb.com/mova.ukr

МОВА

ЧОРН **О**ЗЕМ



ЗР **У**ЧНИЙ



НА **А**ЧИНКА



ЧОРН **О**СЛИВ



КУ **Р**ЯТИНА



ФА **Р**ТУХ



ВИ **Д**АННЯ



СПІ **І**НА



МА **Р**КЕТИНГ





В яких рядках у всіх словах правильно
поставлено наголос


А міліметр, український, озна́ка,
решето́

Б кідати, кішка, літо́пис, чорнозе́м

В кварта́л, ву́зький, підуть, до́чка

Г спіна, роблю́, зна́йдеться, до́везті́

Д болотистий, дошка́, за́гадка,
дозі́метр



Головна суть міркування
полягає в тезі тексту.

Людина зазвичай спить
не більше восьми годин
часу.

Співробітники
отримують премію в
грудні місяці.

Антисуржик

Закривати очі

Заплющувати очі

Закривати підручник

Згортати підручник

Закривати вікно

Зачиняти вікно

Закривати двері

**Зачиняти двері
Замикати двері (на ключ)**


Закритий простір

Замкнений простір

Закривати світло

Затуляти світло

Складіть і запишіть безсполучникові складні речення з висловами правого стовпчика

- 
- подарували пам'ятний сувенір
 - відбувся у квітні місяці
 - Молоко дуже корисливе
 - Я рахую
 - вірні рішення
 - задати запитання
 - зайняли перше місце
 - Треба приймати участь
 - Солдати князя Ігоря
 - це дві сторони медальйона

Прийменники:

Згідно з

відповідно до....

завдяки комусь (дякувати)....

Протягом певного часу...

деталь до чогось...

хворіти на....

За власним бажанням...

зупинка на вимогу

брати участь

дякувати комусь...

Закінчення:

нульове-дуб, жолудь (дуба, жолудя)

немає закінчення-

іменники-метро, авто, поні, журі

прислівники-весело, швидко, голіруч,

запанібрата

дієприслівники-

зібравши, граючи, пишучи

інфінітив- написати, прочитати,

ПИШЕМО	ВИМОВЛЯЄМО
-ТЬСЯ	[ц´:а]
-ШСЯ	[с´:а]
-ЖЦІ	[з´ц´і]
-ЧЦІ	[ц´:і]
-ШЦІ	[с´ц´і]


[г] — [х]	ТеЧе СіК
Легко — [лехко]	[г] — [д´], [д]: боротьба [д´], молотьба [д´], отже [д], футбол [д]
Полегкість — [поле ^а хк'іс'т']	[к] — [г]: аякже [г], якби [г], екзамен [г], вокзал [г], анекдот [г], рюкзак [г], повсякденний [г], Великдень [г]
Вогко — [вохко]	[с'] — [з´], [з]: просьба [з´], осьде [з´], айсберг [з]
Нігті — [н'іхт'і]	[ч] — [дж]: лічба [дж]
Кігті — [к'іхт'і]	
Дьогтю — [д'охт'у]	

--	--	--	--	--	--

Букви Я, Ю, Є можуть позначати 1 або 2 звуки: на початку складу позначають по *два* звуки, в кінці складу після приголосного — *один* звук.

- Я [a] — пляма, земля, бязь, рясно, гяур
 [ja] — яма, грильяз, пам'ять, пояс
- Ю [y] — конюшина, полюс, кюре, ключ
 [ju] — юний, роз'юшити, в'юн, воюють
- Є [e] — лє, осіннє, раннє, торішнє
 [je] — вольєр, єднає, від'ємник, приємно

Буква Ї завжди позначає 2 звуки: [ji] — поїхали, їжак, довгошийї, мої.



Підкреслені букви позначають один і той самий звук у всіх словах рядка

А рі**з**ьбяр, бе**з**іменний, бли**з**ький, **з**оря

Б дол**е**нька, підживл**е**ння, дон**е**чка,
учит**е**ль

В пам'ят**т**ю, більші**т**ь, туманні**т**ь,
кар**т**опля

Г ход**д**ьба, **д**жем, **д**звінок, відповід**д**альність

Однакова кількість звуків і букв у всіх словах
рядка

А здоров'я, повітря, щирість

Б сяйво, щодня, дзенькіт


В кузня, гілля, якість

Г гравюра, каяття, щавель

Д вождь, в'язень, їдальня

СПРОШЕННЯ В ГРУПАХ ПРИГОЛОСНИХ

ВІДБУВАЄТЬСЯ	НЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ
<p>-СН — СН- ЧЕСТЬ - ЧЕСНИЙ</p> <p>-СП — СП- ЩАСТЯ - ЩАСЛИВИЙ</p>	<p>У ЧИСЛІВНИКАХ І ПОХІДНИХ ВІД НИХ ШІСТНАДЦЯТЬ [Ш'ІСНАЦ':АТ'] ШІСТСОТ [Ш'ІС:ОТ], ШІСТДЕСЯТ [Ш'ІЗДЕ"С'АТ]</p>
<p>-ЖДН — ЖН- ТИЖДЕНЬ - ТИЖНЕВИЙ</p> <p>-ЗДН — ЗН- ПРОЇЗД - ПРОЇЗНИЙ</p>	<p>У ДЕЯКИХ ФОРМАХ СЛІВ ХУСТЦІ, -СТЦ- ПУСТЦІ, ХОРИСТЦІ, ПІАНІСТЦІ -СКН- СКНАРА, ТОСКНО, ВИСКНУТИ</p>
<p>-ЗКН — ЗН- БРЯЗКІТ - БРЯЗНУТИ</p> <p>-СКН — СН- БЛИСК - БЛИСНУТИ</p> <p>-СПН — СН- МИСЛЬ - НАВМИСНЕ</p>	<p>У ВИНЯТКАХ -СП- ХВАСТЛИВИЙ, КІСТЛЯВИЙ -СТН- НАДКІСТНИЙ, ЗАП'ЯСТНИЙ БАЛАСТНИЙ, КОНТРАСТНИЙ, ФОРПОСТНИЙ, КОМПОСТНИЙ</p> <p>У СЛОВАХ ІНШОМОВНОГО ПОХОЖДЕННЯ -НТС- АГЕНТСТВО [АГЕНСТВО] ГІГАНТСЬКИЙ, СТУДЕНТСЬКИЙ, -СТС- ТУРИСТСЬКИЙ, ПРОПАГАНДИСТСЬКИЙ</p>




<i>ждн</i>	→	<i>жн</i>	(тиждень — тижневий)
<i>здн</i>	→	<i>зн</i>	(проїзд — проїзний);
<i>зкн</i>	→	<i>зн</i>	(брязкіт — брязнути);
<i>скн</i>	→	<i>сн</i>	(блиск — блиснути);
<i>стн</i>	→	<i>сн</i>	(користь — корисний);
<i>стл</i>	→	<i>сл</i>	(щастя — щасливий).

Спрощення лише у вимові



- * У словах, утворених від іменників іншомовного походження з кінцевим **-т**, **-д**, утворених за допомогою суфікса **-ськ-**, **-ств-** :
- * *аванпост* – *аванпостний* [аванпосний],
- * *баласт* – *баластний*,
- * *компост* – *компостний*,
- * *контраст* – *контрастний*,
- * *форпост* – *форпостний*,
- * *студентський* [студен'с'кий'],
- * *інтелігентський* [інтел'іген'с'кий'],
- * *туристський* [турис'кий'],
- * *агент* - *агентство* [агенство].

Літери **т** і **д** у групі приголосних **-стн-** зберігаються на письмі, хоч відповідний звук не вимовляється.



У всіх словах якого рядка не відбувається спрощення на письмі?

А плюс..нути, контраст..ний, безчес..ність, артис..ці

Б шіс..надцять, хворос..няк, балас..ний, студен..ці

В кріпос..ний, с..кляний, свис..нути, невіс..ці

Г капос..ний, гіган..ський, безвиїз..ний, зап'яс..ний



У якому рядку допущено орфографічну помилку в написанні слова?

А цілісний, кістлявий, затиснути, вискнути

Б доблесний, ад'ютантський, совісний, брязнути


В роз'їздний, власний, пискнути, почесний

Г корисливий, провісник, жалісний, персня

ПРАВОПИС М'ЯКОГО ЗНАКА

у
буквосполученнях лц, нц, нч,
лч, що походять
із лк, нк: спілці (спілка),
матінці, матінчин (матінка);

у буквосполученнях льц, ньц, ньч,
льч, що походять
із льк, ньк: ляльці, ляльчин
(лялька), бриньчати (бренькіт);




У слові якого рядка допущено орфографічну помилку?

А Уманщина, майбутнє, освітянський, молодюсінський

Б різьблений, в'язькість, книгосховищ, людськість

В матінці, Маньчжурія, горьований, увінчаний



із знаком м'якшення всі слова пишуться в рядку

А нян..чити, т..мяний, приятел..ці, Натал..ці

Б брен..кати, нен..чин, різ..бяр, людс..кість

В спіл..чанський, віс..тю, учител..ство, камін..чик

Г циган..ці, змен..шити, туш.., кін..чик

Д вел..можа, у бан..ці, спанієл.., ал..янс

[Г]

[Ж]

[З]

[К]

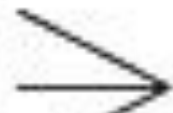
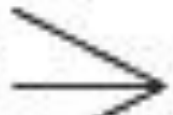
[Ч]

[Ц]

[Х]

[Ш]

[С]



+ -ськ(ий), -ств(о) → -зьк(ий), -зств(о):

Рига — ризький, Париж — паризький.

+ -ськ(ий), -ств(о) → -цьк(ий), -цств(о):

Кріпак — кріпацький, кріпацтво; викладач — викладацький.

+ -ськ(ий), -ств(о) → -ськ(ий), -ств(о):

волох — волоський, товариш — товариський, товариство.



Помилку в чергуванні приголосних при їх збігу допущено в рядку

А криворізький, боягузство, парубоцтво

Б тюркський, бахмацький, братство

В ла-маншський, птаство, карабаський

Г нью-йоркський, сиваський, грецький

Д студентський, ткацький, убозтво



Помилку в чергуванні приголосних при їх збігу
допущено в рядку

А рекруцький, фашистський, меккський

Б празький, заміський, чумацький

В університетський, донецький, печенізький

Г якутський, іртиський, татарський

Д чернігівський, ужгородський, здолбунівський

Правильною є відмінкова форма числівника

А двумстам тридцяти

Б тридцятьма вісьма

В стома десятима

Г восьмидесятьом дев'ятьом

Д (на) чотирестах двадцятьох



40,90,100

У Н., З. – закінчення - о,
в усіх інших відмінках - а

100

Н	сорок	дев'яносто	сто
Р	сорока	дев'яноста	ста
Д	сорока	дев'яноста	ста
З	сорок	дев'яносто	сто
О	сорока	дев'яноста	ста
М	сорока	дев'яноста	ста

500... 900

У числівниках на -СОТ
змінюються обидві частини

Н	п'ятсот	сімсот
Р	п'ятисот	семисот
Д	п'ятистам	семистам
З	п'ятсот	сімсот
О	п'ятьмастами	сімомастами
М	п'ятистах	семистах


50, 60, 70, 80

У складних числівниках на - ДЕСЯТ
змінюється лише друга частина

Н	вісімдесят
Р	вісімдесяти
Д	вісімдесяти
З	вісімдесят
О	вісімдесятьма
М	вісімдесяти

И

80



Визначте, яка форма числівника дев'ятсот сімдесят чотири в орудному відмінку є правильною

- А дев'ятстами сімдесяти чотирма
- Б дев'ятьмастами семидесятьма чотирма
- В дев'ятьомастами семидесяти чотирма
- Г дев'ятьмастами сімдесятьма чотирма
- Д жодної правильної форми



Визначте речення, у якому числівник узгоджено правильно

А Завезли сто сорок чотири комп'ютера.

Б Цей показник збільшився в півтора рази.


В Пройти два з половиною кілометра.

Г усі правильні

Д жодного правильного

СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ЯКІСНИХ ПРИКМЕТНИКІВ

ВИЩИЙ		НАЙВИЩИЙ	
<p><u>ПРОСТА</u> форма</p> <p>КОРІНЬ або ОСНОВА</p> <p>+ -Ш, -ІШ</p>	<p><u>СКЛАДЕНА</u> форма</p> <p>“БІЛЬШ” “МЕНШ”</p> <p>+ ПОЧАТКОВА форма</p>	<p><u>ПРОСТА</u> форма</p> <p>НАЙ ЩО ЯК +</p> <p>ПРОСТА форма ВИЩОГО СТУПЕНЯ</p>	<p><u>СКЛАДЕНА</u> форма</p> <p>“НАЙБІЛЬШ” “НАЙМЕНШ”</p> <p>+ ПОЧАТКОВА форма</p>
<p>ГЛИБ+Ш-ИЙ</p> <p>ТИХ+ІШ-ИЙ</p>	<p>БІЛЬШ УВАЖНИЙ</p> <p>МЕНШ ЯСКРАВИЙ</p>	<p>НАЙЛІПШИЙ</p> <p>ЩОНАЙ- ТИХІШИЙ</p>	<p>НАЙБІЛЬШ УВАЖНИЙ</p> <p>НАЙМЕНШ ЯСКРАВИЙ</p>



Неправильно утворена форма
наказового способу дієслова в
рядку


А підготуйтесь

Б відчуймо

В відредагуємо

Г захистімо

Д знайди



Правильно утворено форму
вищого (найвищого) ступеня
порівняння прикметника в
рядку

А самий молодий

Б кращий усіх

В більш дружніший

Г найкрасивіший

Д якнайніжніший



Форми ступенів порівняння прикметників НЕ

утворюються від слів у рядку

А горбатий, предалекий, глибочезний,
здоровий

Б сліпий, хворий, голий, живий

В лисий, пустий, білявий, короткий

Г гнідий, зависокий, тонкий, теплий

Д вороний, архіважливий, відомий,
приємний

В якому рядку всі форми вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників утворено правильно

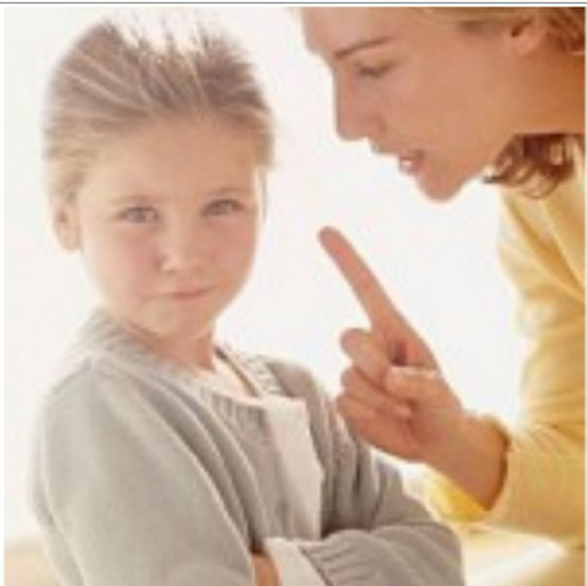
А освіченіший, сама порядна, твердіший, найбільш вдалий

Б бадьоріший, наймиліший, самий короткий, твердіший всіх

В важчий, білявіший, вагоміший, найбільш вужчий

Г активніший, червоніший, лагідніший, щоякнаймиліший

Д найменш здібний, кращий, зеленавіший, крутіший




ФОРМИ НАКАЗОВОГО СПОСОБУ ДІЄСЛОВА

СИНТЕТИЧНІ
прості

	<i>однина</i>
1	
2	Пиши, говори, читай, малюй
3	
	<i>множина</i>
1	Пишімо, говорімо, читаймо, малюймо
2	Пишіть, говоріть, читайте, малюйте
3	

АНАЛІТИЧНІ
складені

	<i>однина</i>
1	Хай перекажу, принесу, з'їм, вип'ю
2	
3	Хай перекаже, принесе, з'їсть, вип'є
	<i>множина</i>
1	
2	
3	Хай перекажуть, принесуть, з'їдять, вип'ють



Правильно утворена форма
наказового способу дієслова в рядку

А пішли

Б зрізаємо

В треба писати

Г відчуймо

Д зробімте

Відокремлені члени речення

Означення

*Яблука,
холодні
від роси,
ми зриваєм
теплыми
руками*

Прикладки

*Талановитий
фізик,
Олекса
добре
знався
на поезії*

Додатки

*На його дворі,
замість
похилої
хатини,
стояв
веселий
будинок*

Обставини

*Плив корабель,
роздираючи
хвилі,
не день,
не годину*

Має значення включення, виключення чи заміщення;
пояснює, уточнює чи обмежує сказане в основній частині речення

Відповідає на запитання
непрямих відмінків

**Відокремлений
додаток**

Виражається іменником
або займенником
із залежними словами

Починається словами *крім (окрім), oprіч, за винятком,
замість, включаючи, наприклад, зокрема та ін.*

Способи вираження відокремлених обставин



Містить додаткове повідомлення, конкретизує висловлювану думку,
служить засобом уточнення, образності

Виражається іменником
або іменником
із залежними словами

**Відокремлена
прикладка**

Пов'язується
з присудком

Буває поширеною (вираженою словосполученням)
і непоширеною (вираженою одним словом)

Відокремлення обставин, виражених одиничним дієприслівником

Обставина, виражена одиничним дієприслівником

Відокремлюється,
якщо означає додаткову дію або час, причину чи умову: *Дівчата зачіпали Миколу, жартуючи (І. Нечуй-Левицький)*

Не відокремлюється,
якщо означає спосіб дії і за своїм значенням дієприслівник близький до прислівника: *Микола все стояв похнюпившись (І. Нечуй-Левицький)*

У всіх реченнях є прикладка, окрім (розділові знаки вилучено)

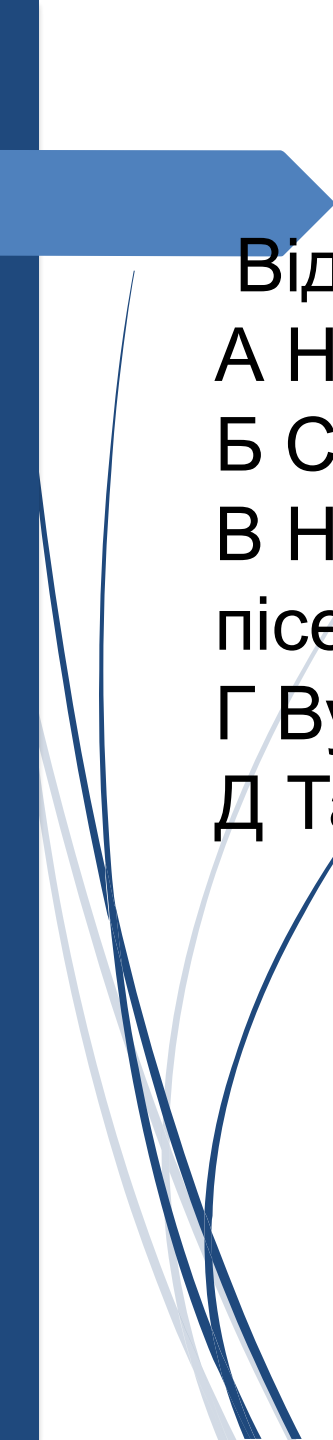
А А приблизно в той самий час зійшла нанівець військова й торгова могутність Венеції блискучої володарки морів, що мала непереможний флот і переповнені золотом банки.

Б Людський хлопець дядька Лева небіж Лукаш на ймення.

В Бегемот або гіпопотам живе в ріках й озерах Африки.

Г Не значило це, що був він естетом у звичайному значенні слова або що був байдужим до моральної чи соціальної правди.

Д Як сестра схилилась над тобою невтомна подруга сувора творчість.



Відокремлений додаток є в усіх реченнях, окрім

А На світі усе знайдеш, крім рідної матері.

Б Старий зараз ніякої роботи не визнає, окрім пасіки.

В Незважаючи на спеку й духоту, косарі співали косарських пісень.

Г Вустя нічого не бачила, крім отих невидних струмків.

Д Там, замість життя, в теплеє літечко терен зацвів.

Відокремлена обставина у всіх реченнях, окрім

А У гущавині, що заплела круті дніпровські схили, співають, заливаючись солодким щебетом, солов'ї.

Б Заходить блакитна ніч, ясними мерехтливими зорями гаптуючи небо, і тихими лунами озиваються зелені парки на косогорох, пливуть над ними звуки пісень.

В Наді мною тихо шумлять акації, стоять, мовби загорнувшись у білі, ніжні, прозорі тканини.

Г Одягнені в зелені шати, чергуючись із рукотворними ланами й луговими килимами, дібровами та гаями, гори набувають особливої привабливості.

Д Переляканий, запорошений снігом, без хати, мчав Василько по дорозі назустріч холодному вітрові.

Поширене означення відокремлюється в реченні
(розділові знаки вилучено)

А Зупинився біля мальвами закосиченої ліси.

Б На призьбі затіненій розлогою грушею хтось
заворошився встав.

В Вже видно червоні очі й тремтячі рожеві храпи коней
спотворені люттю обличчя верхівців.

Г Насмерть перелякана козаками шляхта сховалася за
міськими мурами.

Д З'єднане з основними силами селянсько-козацької армії
військо Кривоноса становило велику силу.

ЧАСТИНИ МОВИ

САМОСТІЙНІ

	ПИТАННЯ	ПОЗНАЧАЄ	ПРИКЛАД
<u>ІМЕННИК</u> ...	ХТО? ЩО?	НАЗВУ ПРЕДМЕТА	<i>СТІЛ</i>
<u>ПРИКМЕТНИК</u> ...	ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ? ЯКІ?	ОЗНАКУ ПРЕДМЕТА	<i>ЗЕЛЕНИЙ, ДОБРИЙ</i>
<u>ДІЄСЛОВО</u>	ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ?	ДІЮ ПРЕДМЕТА	<i>ХОДИТИ, ЛІТАТИ</i>
<u>ЧИСЛІВНИК</u> ...	СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?	КІЛЬКІСТЬ, ПОРЯДОК	<i>ТРИ, П'ЯТИЙ</i>
<u>ЗАЙМЕННИК</u> (ОСОБОВИЙ) ...	ХТО? ЩО?	ВКАЗУЄ НА ОСОБУ, НЕ НАЗИВАЄ ЇЇ	<i>Я, ТИ, МИ</i>
<u>ПРИСЛІВНИК</u> ...	ДЕ? КУДИ? ЯК? КОЛИ? ЗВІДКИ?	ОЗНАКУ ДІЇ	<i>ГАРНО ТЕПЛО</i>

СЛУЖБОВІ

ПРИЙМЕННИК
У, ДО, НАД, ПРО, ЧЕРЕЗ, ЗА

СПОЛУЧНИК
А, АЛЕ, ТА, Й, АБО

ЧАСТКА
НЕ, НІ, БИ, ЖЕ, ХАЙ



Незмінні всі слова в рядку

А створивши, замолоду, бюро, театр

Б ложе, пенсне, рагу, ледве

В поні, марабу, зранку, маестро

Г човен, шість, мій, читав

Д кенгуру, кімоно, віче, пишучи



Дієприкметником є слово

А лежачий

Б гірський

В домашній

Г сухорлявий

Д точний





Дієприслівник вжито в реченні

А Я жив би двічі і помер би двічі,

Якби було нам два життя дано.


Б Їсть за двох, а робить за п'ятьох.

В Написавши листа, Наталя склала
приладдя і хутко підвелася від бюро.

Г Задумливо погойдувала обважнілими
косами береза.

Д Стою під кленом біля джерела,

У серце йдуть пісні привітні.



Визначте, якою частиною мови є виділені цифрами слова в реченні (цифра позначає наступне слово)

А (1)вдалині, (2)згубившись у полях, петляючи і тонучи в тополях, на Білу Церкву пролягає шлях, (3)рахманний і (4)освітлений при зорях.

А іменник

Б прикметник

В займенник

Г дієприкметник (як форма дієслова)

Д дієприслівник (як форма дієслова)

Е прислівник

Група підмета

відлуння

яке?

тривожне

Група присудка

озветься

де?

у імлі

якій?

сонливій,
ранковій

Дієслово-присудок ставиться у формі множини



При підметі, вираженому словосполученням іменних слів у Н. й Ор.в.

Батько з сином працювали... хоч можлива форма: Батько з сином працював..., якщо увагу зосереджено не на дії

Дієслово-присудок ставиться як у формі множини (частіше), так і в формі однини



При підметі, вираженому кількісним числівником або іменником у Н.в.

П'ять абітурієнтів склали (склало) екзамен – у множині, якщо увагу зосереджено на дії; в однині, якщо на кількості

Дієслово-присудок ставиться у формі однини



При словах *мало, багато, чимало, більшість, частина, решта*

Частина студентів склала іспит успішно...

Опрацювання таблиці.

Тире між підметом і присудком

Тире ставиться	Тире не ставиться
<p>1. Якщо перед присудком стоять частки <i>це, то, ось</i> (тире ставиться навіть за наявності зв'язки): <i>Сонети — се пани.</i> (І. Франко)</p>	<p>1. Якщо підмет — особовий займенник, а іменна частина присудка — іменник: <i>Він герой цієї війни.</i></p>
<p>2. Якщо іменна частина присудка виражена іменником або кількісним числівником: <i>Кожна піч українська — фортеця міцна, там на чатах лежать патріоти.</i> (В. Самійленко)</p>	<p>2. Якщо іменна частина присудка виражена порівняльним зворотом: <i>Степ як море. Пісня як ріка. Очі мов небеса.</i></p>

ОЗНАЧЕННЯ

- УЗГОДЖЕНЕ – ТАКЕ ОЗНАЧЕННЯ, ЩО ВЖИВАЄТЬСЯ В ТАКІЙ ГРАМАТИЧНІЙ ФОРМІ РОДУ, ЧИСЛА Й ВІДМІНКА, В ЯКІЙ СТОІТЬ ОЗНАЧУВАНЕ СЛОВО.

- *До чаю подали **густий золотавий мед.***

- НЕУЗГОДЖЕНЕ – В УСІХ ІНШИХ ФОРМАХ.

- ***Очі хлопця зупинилися на іграшці.***



Означення виділено в реченні

А Не хвали кашу, коли просо **не посіяне**.

Б Сльози гарячими солоними струмками побігли по щоках **дівчини**.

В **Не святі** горшки ліплять, а прості люди.

Г **Розумний** мовчить, коли дурень бурчить.

Д Творчість завжди **мрійна і тривожна**.

Установіть відповідність

Члени речення

1 підмет

2 присудок

3 означення

4 додаток

А На березі робили опудало **Купала** й підпалювали його.

Б Той, **хто** побачить цвіт папороті, стане щасливим і мудрим.

В Я **готовий відповідати** за тебе як твій громадянин.

Г Будуть груди пекти ті залишені в полі гранати, те **покиддя** війни на грузьких слідах череди.

Д Буду мріяти й жити **на крилах** надій.

Члени речення

1 підмет

2 присудок

3 означення

4 обставина

Приклад (виділене слово)

А Люди прийшли **ПОСВЯТИТИ** паски.

Б Уранці, ідучи до церкви, люди розглядали
заквітчані обійстя **СУСІДІВ**.

В **СВЯТКУВАННЯ** розпочиналося переважно біля
річок.

Г Скресання криги – завжди **СВЯТО** для дітвори і
тривога для матерів.

Д Я вибрала **ДОЛЮ** собі сама, і що зі мною не
станеться, у мене жодних претензій нема до Долі, моєї
обраниці.

Односкладні речення

підмет

присудок

називне

означено-особове

Я, ми, ти, ви

неозначено-особове


вони

узагальнено-особове

ми, ти, ви, вони
(прислів'я, приказки, крилаті
вислови)

безособове

безособове дієслово;
дієслівна форма на -но, -то;
неозначена форма дієслова
(що робити? що зробити?)
прислівник
слова жаль, треба, немає, нема,
слід, можна



Односкладним називним є речення


А Світало. Надворі стало сіріти.

Б Світи, щоб звеселилась хата.

В Дорога. Ранок. Тиша. Довгий яр, весь білою черемхою залитий.

Г Над лиманом білять синім, білять білим над лиманом.

Д В океані води не зміряєш.



Односкладним означено-особовим є речення

А Для ілюстрації сказаного раніше ми наведемо декілька прикладів.

Б Криничку розшукали швидко.

В П'ю життя моє спрагнено-радо.

Г Журбою поля не перейдеш.

Д Починало вечоріть.



Безособовим є речення

А Весни такої не було й не буде.

Б Двічі молодим не бути.

В Квітучий сад. В нім тиша залягла.

Г Оживляєм гори, води, вибудовуєм заводи.

Д В передчутті грози виходжу з дому.

Двокрапка й тире ставиться в реченні (деякі розділові знаки вилучено)

А На бетонній мокрій стіні читаю знаки часу якісь написи, дати, імена, слідивибухів усе в зеленому нальоті часу, у струменях води.

Б Я бачу на мокрім, ще більш позеленілім бетоні викарбовано імена й прізвищамулярів, теслярів, бетонників увесь багатотисячний колектив будівників епохи початку великих робіт.

В Чого тільки не приховує в собі наша вишивка кохання й страждання, радість і смуток, життя і смерть.

Г Кожний вважав за честь щось подарувати своєму оборонцеві хто щит і мечвласної роботи, хто шмат домотканного полотна, хто жбан із медом.

Д Поїздка до Відня Соломії була ризикованим кроком опанувати зовсім іншу манеру співу німецьку вокальну школу, пробувати себе в партіях, на яких не один співак втратив голос.

Тире ставиться в реченні

А Надворі повсюди лежала роса на пожовклій траві осінній на круглій павутині по під стріхою у хліві, на капустах у городі.

Б Чудний наш народ і сильний і сумний.

В А ніч була дивна тепла та тиха.

Г Все тут мовби однакове і похилі до води вільхи, і засніжені береги.

Д Ні темінь непроглядної ночі ні близькі й далекі вибухи мін снарядів ні навіть невимовний страх що раз у раз підступав до грудей ніщо не могло спинити хлопця.

Між частинами ССР перед сполучником сурядності

кома	тире	Крапка з комою	Кома не ставиться
1. Одночасність. 2. Послідовність. 3. Причина й наслідок.	1. Різке протиставлення. 2. Швидка зміна подій 3. Несподіваний результат	1. Частини значно поширені. 2. Далекі за змістом	1. Спільне для всіх умовно простих речень слово.

Кома не ставиться в реченні

А Озвався постріл над рікою і до коня схиливсь козак.

Б І говорили на зборах про порядок і виносили рішення.

В Небо раптом укрилося хмарами і вітер почав дужчати.

Г Яблука падають і вже червоний килим під яблунею.

Д Ще довго він мовчав і ми всі сиділи немов заціплені.

Тире ставиться (деякі розділові знаки опущено)

1 між підметом і присудком

2 у неповному реченні

3 у складносурядному реченні

4 при однорідних членах речення

А Там вітер з кришталевих хвиль! А тут в вікні опустиш штору
І п'єш самотній смертний біль...

Б Небо, яке ми бачимо, частина атмосфери.

В День змінює ніч, а ніч день, тому й буває на планеті то сонячно,
то місячно.

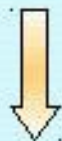
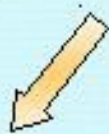
Г Тонкі брови, русяві дрібні кучері, тонкий ніс, рум'яні губи усе
дихало молодою парубочою красою.

Д „Мати Божа, Царице небесна, гукала баба в саме небо,
голубонька моя, святая великомученице, побий його, невігласа,
святим твоїм омофором!”

СКЛАДНОПІДРЯДНІ РЕЧЕННЯ

	З`ЯСУВАЛЬНІ	ОЗНАЧАЛЬНІ
СПОЛУЧНИКИ	ЩО, ЯК, ЩОБ, НІБИ МОВ, НЕНАЧЕ	
СПОЛУЧНІ СЛОВА	ЯКИЙ, ЧИЙ, КОТРИЙ, ДЕ	
	ХТО	КУДИ
ВКАЗІВНІ СЛОВА	ТЕ	ТОЙ, ВЕСЬ, ВСЯКИЙ, КОЖНИЙ, ТАКИЙ, ВСЕ

Види складнопідрядних речень



Складнопідрядні речення з підрядними з*ясувальними

Складнопідрядні речення з підрядними означальними

Складнопідрядні речення з підрядними обставинними



Підрядні способу дії

Підрядні міри і ступеня

Підрядні часу

Підрядні місця

Підрядні порівняльні

Підрядні причини

Підрядні мети

Підрядні умови

Підрядні допустові


Підрядні наслідку

Сполучникове слово приєднує підрядне речення до головного і водночас є членом підрядного речення. Його можна замінити повнозначним словом головного речення.

Тихий клене, що росте на свободі, серце взяв ще в дитинстві у мене. (С. Будний)



Сполучне слово (що), що можна замінити сполучниковими словами *який, котрий*, і вони будуть виконувати ту саму синтаксичну функцію.



Складне речення з підрядним обставинним місця утвориться, якщо частину **де сходить веселеє сонце** вписати замість крапок у реченні


А Люблю той край,

Б У гаю, ..., свято весни вповні.

В Прийду я до тебе туди,

Г Вислів ... є двоскладним реченням.

Д Я хочу знати,



Складне речення з підрядним обставинним мети утвориться, якщо частину **чую тебе, рідна земле** вписати замість крапок у реченні

А Як тільки перша ластівка прилине,

Б ... так що вуха закладає.

В Коли тяжко на душі,

Г ... аби знати, що будеш цвісти ти вічно.

Д ... бо рідна кличе сторона.

Виділене слово є сполучником у реченні

А Засипав сніг стежку, **що** миша протоптала.

Б Є такі гірські вершини, **що** сягають аж до гір.

В Сьогодні я такий веселий, **що** молодіти хочу знов.

Г Стара верба від старості зомліла, забула, **що** сказав їй водяник.

Д Справжня людина, **що** хоче бути господарем життя і своєї долі, мусить триматися ближче до природи, жити простіше й щоденно гартувати і навіть випробувати свій організм і свою волю.



Складнопідрядним із з'ясувальною частиною є речення


А Люблю, коли хвилі юрбою шумлять.

Б Сьогодні я такий веселий, що молодіти хочу знов.

В Я не такий, щоб зрадити людину.

Г Серед великої тиші чулось тільки, як шелестіли листочки.

Д Як будеш, земле, ти щасливою, то буду в щасті жить і я!




1. [час] - [].

2. [причина] - [наслідок].

3. [] - [].

4. [умова] : [наслідок].

5. [] - [результат].



Двокрапку потрібно поставити в складному
безсполучниковому реченні (розділові знаки
вилучено)

А І досі сниться під горою між вербами та над
водою біленька хаточка стоїть.

Б Тиша тріснула ніч заgrimіла тисячі вогнів
трасуючих куль прошиваючи темряву
помчали звідусіль на перевал.

В Будеш сіяти з сумом вродить печаль.

Г Зійде сонце утру сльози ніхто не побачить.

Д Пролунав постріл почалися змагання.



Тире ставиться в реченні

А Росла, росла дівчинонька та й на порі
стала ждала, ждала козаченька та й плакати

стала. Б Поглянув я на ягнята не мої ягнята.

В Утихла буря й більш валів не стало.

Г Посієш впору і тоді збереш зерна гору.

Д І здавалось розтає сніжинка.